بەناوی خودای بەخشندەو میهرەبانەوە
بەناوی گەلەوە
ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان
ژمارەی بریار : ٣٠
مێژووی بریار ١٢/١١/١٩٩٢از
٢٣/گەلاریزان/٢٦٩٢ ک

بەپێی برگەی (١) لەمادەی (٥٦) ی یاسای ژمارە(١) ی ساڵی ١٩٩٢ و لەسەر پێشنیاری وەزیری ئەوقاف‌وکاروباری ئیسلامیو بریار لەسەردانی ئەنجومەنی وەزیران ، ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستانی عێراق لە دانیشتنی رۆژی ٢/١١/١٩٩٢ دا بریاری دەرکردنی ئەم یاسایەیدا :-

یاسای ژمارە (٧) سالی ١٩٩٢
یاسای وەزارەتی ئەوقاف‌و کاروباری ئیسلامی

مادەی یەکەم: مەبەست لەم وشانەی خوارەوە ماناکانی تەنیشتیانە:

١- هەرێم : هەرێمی کوردستانی عێراق .
٢- وەزارەت: وەزارەتی ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی هەرێم .
٣- وەزیر : وەزیری ئەوقاف‌و کاروباری ئیسلامی .
٤- بریکاری وەزارەت: بریکاری وەزارەتی ئەوقاف‌و کاروباری ئیسلامی.
٥- ئەنجومەن : ئەنجومەنی باڵای ئەوقاف‌و کاروباری ئیسلامی .

مادەی دووەم: وەزارەت بۆ بەدیهێنانی ئەم ئامانجانەکار دەکا :-

یەکەم : گەشەپێدانی تێگەیشتن(وعی) ئیسلامی و بڵاوکردنەوەی رۆشنبیری ئیسلامیو جەوهەری پەیامە شکۆمەندەکەی.
دووەم : بەتەنگەوە هاتنی شوێنە پیرۆزە ئایینیەکان و رێکخستنی بەڕێوەبردنیان و پاراستنیان.
سێیەم: دابین کردنی پێویستیەکانی باشترین‌و لەبارترین شێوەی بەجێهێنانی فەریزەتی حەج.
چوارەم : بایەخدان بەکاروباری دام‌و دەزگا ئیسلامی‌و خێرخواکان‌و پەرەپێدانیان لەرووی ئیداری‌و هونەری‌و دارایی‌و رێک و پێکی‌و خزمەتگوزاریەوە .
پێنجەم: رێکخستنی کاروباری بەڕێوەبردنی ئەوقاف‌و سەرپەرشتی‌و چاودێریکردنی .
شەشەم: خستنەوەکاری ماڵ‌و موڵکی ئەوقاف بەشێوەی جۆراوجۆری ئەوتۆ کە پاراستن و گەشەپێدانیان لەجوارچێوەی بنەما گشتیەکانی نەخشەی گەشەپێدانی هەرێمدا مسۆگەر بکا، لەسەر ئەو بنچینانەی لەگەڵ حوکمەکانی شەریعەتی ئیسلامیدا دژ بەیەکتر نین .
حەوتەم: بایەخدان بەجێبەجێ کردنی مەرجەکانی خاوەن وەقفەکان کە ئامانجیان بەدیهێنانی هاوکاری کۆمەڵایەتی‌و پێشکەوتنی کۆمەڵگایە.
هەشتەم: گرنگیدان بە ئاینی حەنیفی ئیسلام‌و سامانەکەی‌و رێزگرتن لەزانایانی ئایینی ئیسلام و پاراستنی پایەو پلەی کۆمەڵایەتی یان و خۆشترکردنی باری ژیانیان و دابینکردنی پێویستیەکانی چالاکی ئاینی‌و نیشتمانی‌و کۆمەڵایەتی بۆیان .
نۆیەم: بەهێزکردنی پەیوەندی ئایینی لەگەڵ گەلانی جیهانی ئیسلامی بەتایبەتی‌و جیهان بەگشتی
دەیەم: بیناکردنەوەی مزگەوتە ویرانکراوەکان‌و دروست کردنی ئەوقوتابخانە ئایینیانەی پێیانەوە بەندن .

مادەی سێیەم:

یەکەم: وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتەو یەکەم بەرپرسیاری جێبەجێ کردنی سیاسەتەکەی و سەرپەرشتی‌و چاودێری کردنی بەجێهێنانی یاساو پەیرەوو رێنماییەکانێتی. هەر لەو ویشەوە ئەو بریارو فەرمان‌و رێنماییانە دەردەچن کە پەیوەندییان بە ئەرکەکانی وەزارەت‌و دایەرەکانی‌و دەسەڵاتەکانیان و گشت کاروبارەکانی نەخشەدانان‌و هونەری و ئیداری‌و دارایی‌و رێک و پێکیەوە هەیە ، بەپێی حوکمی یاسا و پەیرەوە رەچاوکراوەکان.

هەروەکوو بەرامبەر بەئەنجومەنی وەزیران بەرپرسیارە بەو مانایەی کە ئەندامێکی هاوبەشێتی .

دووەم: وەزیر بۆی هەیە هەندێ لەدەسەڵاتەکانی خۆی بە بریکاری وەزارەت یاهەر یەکێ لەسەرۆدو بەرێوەبەرەکانی دایەرەکانی بسپێرێ.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە لیژنەی هەمیشەیی یا کاتی لە وەزارەتدا پێک بهێنێ کە ئەرکی تایبەتیی پەیوەندداریان بەچالاکی وهەڵس وکەوتی وەزارەتەوە بەپێی حوکمی یاسا رەچاوکراوەکان وپەیرەوو رێنمایی یەکانیان پێ دەسپێردرێ بۆیشی هەیە سوود لەهاریکاریی کارمەندانی پسپۆر لەناوەوەو دەرەوەی هەرێمدا ببینێ.

مادەی چوارەم :ـ

یەکەم: بریکاری وەزارەت ئەو ئەرک و دەسلاتانە بەجێ دێنێ کە وەزیر لەچوار چێوەی ئامانجە گشتی یەکانی وەزارەت و دەسەڵاتەکانی دایەرەکانیدا پێیانی دەسپێرێو یاریدەی وەزیر دەدا لەرێ نیشاندان و سەرپەرشتی کردنی کاروباری هونەریو ئیداریو داراییو رێکو پێکیان بەپێی ئەو ئامۆژگارییانەی لەوەزیرەوە بەپێی حوکمی یاساو رێنمایییە رەچاوکراوەکان بۆی دەستنیشان دەکرێن.

دووەم: بریکاری وەزارەت بۆی هەیە هەندێ لە دەسەڵاتەکانی بەبەرێوەبەری گشتیی دیوان و بەرێوەبەرەکان لە پارێزگاکانی هەرێمدا بسپێرێ و ئەوانیش لەچوارچێوەی راسپاردەکانیدا سەبارەت بەو دایەرانەی سەرۆکایەتیی دەکەن ، لەبەرامبەریدا بەرپرسیار دەبن.

مادەی پێنجەم:

وەزارەت لەم داموو دەزگایانە پێکدێ .

١- نووسینگەی وەزیر: مووچەخۆرێک بە پلەی بەرێوەبەر بەرێوەی دەباو چەند مووچەخۆرێک بە پێی پێویست یاریدەی دەدەن .

٢- نووسینگەی بریکاری وەزارەت : مووچە خۆرێک بە پلەی بەرێوەبەر سەرۆکایەتیی دەکاو چەند مووچە خۆرێک بەپێی پێویست یاریدەی دەدەن .

٣- بەرێوەبەرێتیی گشتیی دیوان :ـ

ئەم بەرێوەبەرێتییانەی پێوەدەبەسترێنەوە:

آ- بەرێوەبەرێتیی کەسانو خزمەتگوزاریئیداری

ب - بەرێوەبەرێتیی ژمێریاریو چاودێریو پێداچوونەوە.

ج - بەرێوەبەرێتیی مزگەوت و دەزگاو قوتابخانە ئایینییەکان .

د - بەرێوەبەرێتیی موڵک و کاروباری یاسایی

هـ - بەرێوەبەرێتیی نەخشەدانانو بەدواداچون

و- بەرێوەبەرێتیی رابەرایەتیی ئایینی و کاروباری حەج .

ز- بەرێوەبەرێتیی ئاوەدانکردنەوەوئەندازیاری

ح- بەرێوەبەرێتییەکانی ئەوقافو کاروباری ئیسلامی لەپارێزگاکانی هەرێمدا .

ط - بەرێوەبەرێتیی لێکۆڵینەوەوکتێبخانەکان

مادەی شەشەم: دەسەڵاتەکانی بەرێوەبەری گشتیی دیوان بەرنامەیی یەک دیاری دەکرێن کە وەزارەت دەری دەکا.

ئەنجومەنی باڵای ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی

مادەی حەوتەم :

یەکەم: ئەنجومەنێک لە مەڵبەندی وەزارەتدا پێک دەهێنرێ کە پێی دەووترێ ئەنجومەنی باڵای ئەوقاف و کاروباری ئیسلامی و پەیوەندیی بەوەزیرەوە دەبێو بەم جۆرەی لای خوارەوە پێکدێ :ـ

آ- وزیر — سەرۆک

ب- بریکاری وەزارت — جێگری سەرۆک

ج- نوێنەری وەزارەتی شارەوانیو گەشت وگوزار بەپلەیەک کەلە بەرێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ . — ئەندام

د- نوێنەری وەزارەتی داراییوئابوری بەپلەیەک کەلەبەرێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ. — ئەندام

هـ - نوێنەری وەزارەتی کشتو کاڵو ئاودێری بە پلەیەک کە لە بەرێوەبەری گشتی کەمتر نەبێ. — ئەندام

و- بەرێوەبەری گشتیی دیوانیوەزارەت — ئەندام

ز- بەرێوەبەرەکانی ئەوقاف لە پارێزگاکانی هەرێمدا. — ئەندام

ح- چوار لە گەورە زانایانی ئایینی — ئەندام

کەوەزیر بۆ ماوەی سێ ساڵو — ئەندام

دەشکرێ نوێ بکرێتەوە هەڵیانەوەشێنرێ .

دووەم : آ- وەزیر بۆی هەیە لەکاتی ئامادە نەبوونیدا بریکاری وەزارەت بکاتە سەرۆکی ئەنجومەن.
ب- هەرئەندامێک لە ئەندامە ئەسڵییەکانی ئەنجومەن ، ئەندامێکی ئیحتیاطی بۆ دادەنرێ کەلەکاتی ئامادەنەبوونیدا لە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەندا جێگەی دەگرێتەوە
ج- ئەنجومەن بۆی هەیە لەکاتی پێویستیداو لەسەر داوای وەزیر هاوکاری لەکارمەندان بخوازێ .

سێیەم: دەسەڵاتەکانی ئەنجومەن بەپەیرەوێکی تایبەتی دەستنیشان دەکرێن .

مادەی هەشتەم: ئەنجومەنێکی زانستی لەوەزارەتدا پێک دەهێنرێو پەیوەندیی لەگەڵ بریکاری وەزارەتدا دەبێ. دەزگاو دەسەڵاتەکانیشی بە پەیرەوێکی تایبەتی دیاری دەکرێن .

((چەند حوکمێکی جۆراو جۆر))

مادەی نۆیەم : دام ودەزگاکانی مەڵبەندی وەزارەتو ئەرکەکانیان بە پەیرەوێک دیاری دەکرێن . ئەرکەکانی ئەو بەرێوەبەرێتییانەشی کەمەڵبەندی وەزارەت پێکدەهێنن و ئەرکەکانی بەرێوەبەرێتییەکانی ئەوقافو کاروباری ئیسلامیو لقەکانیان بەرینماییەک دیاری دەکرێن کە وەزیر دەری دەکا .

دووەم : وەزیر بەپێی رێنماییەک کە دەری دەکا بۆی هەیە بەرێوەبەرێتیو بەشو لقی نوێ لە وەزارەتو دایەرەکانیدا دابمەزرێنێ بە مەبەستی رێکو پێکیو دیاری کردنی ئەرکەکانیانو ئاڵوگۆڕکردنی ئەو ئەرکانەو خستنە پاڵ یەکتریی هەرکام لەو دامەزراوانەی رێکخستن یا جیاکردنەوەیان لە یەکتر یا ئاڵوگۆڕپێکردنی پەیوەندییان یا هەڵوەشاندنەوەیان بە پێی پێویستی لەکردەوەدا .

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە پارە وەک تەرخانو خەڵات (مخصصات و مكافآت) بدا بە غەیری مووچەخۆران لە ئەندامانی ئەنجومەنو لیژنە پابەندەکانی وەزارەتو خەڵاتی هاندانیشبدا بەکارگەرانی وەزارەت بەپێی رێنماییەک کە بۆ ئەم مەبەستە دەری دەکا .

مادەی دەیەم: گشت ئەویاسا و پەیرەوو بریارو رێنماییانەی تایبەتن بەئەوقافەوە بەکارپێدراو دادەنرێن تاکاتی دەرکردنی ئەوانەی جێگەیان دەگرنەوە یاهەڵدەوەشێنرێنەوە بەمەرجێ لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆک نەبن

مادەی یازدەیەم: دەبێ وەزیرە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

مادەی دووازدەیەم: ئەم یاسایە لەرۆژی بڵاوکردنەوە یەوە لەرۆژنامەی رەسمیدا کاری پێدەدرێ .

نژاد احمد عزیز ئاغا

و/ سەروکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عیراق

((هۆیەکانی دەرکردنی ئەم یاسایە))

لەبەر سەر هەڵدانی ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان کەدەربڕی راستەقینەی ئیرادەی سەربەستی گەلی کوردستانەو لەبەر کاریگەریی ئەم رووداوە سیاسییە گرنگە لە ژیانی گەلی کوردستان وسەراپای ناوچەکەدا لەگشت روویەکەوە ربۆهەوندانی دەرکێشانیرەگوریشەی هەموو ئەو کاروکردەوانەی رژێمی دکتاتۆری بێ ئەوەی داوی‌بدەن - ویستوێتی بیانچەسپێنێ بەشێوەیەک کە خزمەتی رێبازەکانی ئەم رژێمە زۆردارە بکاو لەبەر ئەو تەقەلاسەرنەکەوتووانەی بۆبەکارهێنانی ئایینی حەنیفی ئیسلام وزانا بەرێزەکانی داوێتی بەنیازی دوورخستنەوەیان الەگیانی ئیسلام کەفەرمان بەخزمەتکردنی نیشتمان وخۆبەختکردن بۆبەرگری لێکردنی دەداو داوای کارکردن بەبنەمای شووراو دادپەروەری دەکا لە مامەلەکردنی نێوان خەڵکانی یەک کومەڵگادابەبی جیاوازی بە هۆی رەنگ ودین ورەگەزەوە ، هەروەها بۆپەروەردەکردنی کومەڵگای کوردستان بەجۆرێک کەلەگەڵ بەها پیرۆزەکانی ئایینی حەنیفی ئیسلامدا بگونجێ وبۆئەوەی ماوەنەدرێ کە ئایین وەک ریگایەک بۆخزمەتی ئامانجێکی سیاسی ئەوتۆ بەکار بهێنرێ ئەلە جەوهەرە رەسەنەکەی دووری بخاتەوەو لەبەر پێکهێنانی وەزارەتێک بەناوی وەزارەتی ئەوقافو کاروباری ئیسلامییەوە لە هەرێمداو بۆ یاریدەدان و پەرەپێدانی دەزگا ئایینییەکان و پاراستنی سامانی ئایینیی گەلی هەرێمی کوردستان، ئەم یاسایە دەکرا .